

Nr 85.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1935 kl. 1 e. m.

Memorial i anledning av kamrarnas återremiss av punkten 184:o i statsutskottets utlåtande nr 8 i fråga om Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 226, gjorda framställning angående anslag till bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, m. m. (2:a avd.)

I den till riksdagen avlätna, den 4 januari 1935 dagtecknade propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1935/1936 hade Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 226, sid. 749 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att såsom Bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten m. m. för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av 56,500 kronor.

Statsutskottet hade i sitt utlåtande nr 8 under punkten 184 anfört och hemställt följande:

»Av statsrådsprotokollet framgår, att ur här förevarande anslag tidigare utgått bidrag till envar av tre orkesterföreningar med 18,500 kronor. Sedan en av dessa föreningar erhållit bidrag av lotterimedel, har det för budgetåret 1934/1935 för denna förening beräknade beloppet av Kungl. Maj:t fördelats med hälften på envar av de två återstående orkesterföreningarna, vilka sålunda för innevarande budgetår erhållit ett statsbidrag av (18,500 + 9,250) 27,750 kronor vardera.

Utskottet finner sig icke kunna under nuvarande förhållanden förorda att, på sätt skett under innevarande budgetår, det till varje orkesterförening från här förevarande riksstatsanslag utgående statsbidraget höjes utöver tidigare beräknat belopp, 18,500 kronor. En av de tre tidigare statsunderstödda orkesterföreningarna har erhållit bidrag av lotterimedel jämväl för nästkommande år. Då utredning icke föreligger rörande någon annan orkesterförening, som lämpligen skulle kunna komma i fråga till erhållande av statsbidrag, finner utskottet sig i anslutning till sin sålunda intagna ståndpunkt böra föreslå, att det av Kungl. Maj:t för nästkommande budgetår äskade anslaget, 56,500 kronor, minskas med nyssberörda belopp, 18,500 kronor, till 38,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet, att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, såsom Bidrag till föreningar, som

anordna god orkestermusik för allmänheten, m. m. för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av 38,000 kronor.»

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hava kamrarna visat ärendet åter till utskottet.

Med anledning härav får statsutskottet nu anföra följande.

På framställning av Kungl. Maj:t beviljade 1911 års riksdag för vidtagande av åtgärder till höjande av musiklivet i landet för år 1912 ett belopp av 28,000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut utdelades från ifrågakvarande anslag understöd till Gävleborgs läns orkesterförening och Nordvästra Skånes orkesterförening med ett belopp av 13,500 kronor för vardera föreningen, varjämte återstående anslagsbeloppet, 1,000 kronor, ställdes till musikaliska akademiens förfogande att användas till bestridande av kostnaderna för inspektion av ifrågakvarande föreningars och orkestrars verksamhet. På enahanda sätt fördelades ett för ändamålet av riksdagen för år 1913 beviljat anslag av 28,000 kronor.

I syfte att understöd skulle kunna beredas en tredje orkesterförening föreslog Kungl. Maj:t 1913 års riksdag att till understöd åt föreningar, som anordnade god orkestermusik för allmänheten, samt för inspektion av föreningarnas och orkestrarnas verksamhet anvisa för år 1914 ett extra anslag av 42,000 kronor. Sedan denna framställning blivit av riksdagen bifallen, tilldelades understöd från anslaget åt, förutom förut omförmälda båda föreningar, jämväl Norrköpings orkesterförening med 13,500 kronor för vardera föreningen, varjämte återstående 1,500 kronor ställdes till musikaliska akademiens förfogande för inspektion.

Samma anslagsbelopp, 42,500 kronor, anvisades jämväl för vart och ett av åren 1915—1919 samt fördelades på nyssnämnda sätt.

Från och med år 1919 höjdes anslaget till 57,000 kronor. Ökningen motiverades av orkesterföreningarnas behov av ytterligare stöd samt penningvärdets fall. Anslaget fördelades med 18,500 kronor till envar av nämnda tre orkesterföreningar samt 1,500 kronor till inspektion av dessa föreningars verksamhet.

I statsverkspropositionen till 1927 års riksdag (åttonde huvudtiteln, punkt 229) föreslog Kungl. Maj:t en höjning av anslaget med 10,500 kronor till 67,500 kronor. Vid framläggande inför Kungl. Maj:t av förslag till detta anslagsäskande framhöll dåvarande departementschefen, att de ekonomiska svårigheter, varmed orkesterföreningarna under flera år haft att kämpa, på senare tid tilltagit i sådan grad, att de hotade att menligt inverka på föreningarnas förmåga att motsvara det ändamål, som av Kungl. Maj:t och riksdagen avsetts med anslagets beviljande, detta särskilt till följd av underbetalning av de i orkestrarna medverkandes arbete.

I samband med detta Kungl. Maj:ts förslag förehade riksdagen till behandling två inom riksdagen väckta motioner, däruti hemställdes, att riksdagen ville med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om höjning av det förut

utgående anslaget uppföra detsamma för budgetåret 1927/1928 med 57,000 kronor.

Med bifall till berörda motioner anvisade riksdagen för ändamålet för budgetåret 1927/1928 i likhet med vad för föregående budgetår ägt rum ett anslag av 57,000 kronor.

Jämväl för budgetåren 1928/1929—1931/1932 utgick anslaget med samma belopp.

I skrivelse den 19 oktober 1931 gjorde *statens organisationsnämnd* hemställan angående dispositionen av så kallade lotterimedel m. m.

Nämnden anförde därvid, bland annat, att nämnden icke kunnat undgå att uppmärksamma, huruledes avgränsningen mellan de icke statliga eller kommunala uppgifter, som ansåges böra tillgodoses genom av riksdagen beviljade anslag och de, vilka erhöles bidrag i form av lotterimedel, i åtskilliga hänseenden lede av en viss oklarhet. Sålunda förekomme, att bidrag till sinsemellan likartade ändamål i vissa fall utginge av vanliga anslagsmedel och i andra fall bestredes av lotterimedel. Som exempel härpå kunde nämnas det sedan flera år tillbaka i riksstaten upptagna anslaget till föreningar, som anordnade god orkestermusik för allmänheten, m. m. Från detta anslag utginge lika stora bidrag till envar av Gävleborgs läns orkesterförening, Nordvästra Skånes orkesterförening och Norrköpings orkesterförening. Nämnade föreningar åtnjöte intet bidrag av lotterimedel. Av sådana medel utginge däremot bidrag till Stockholms konsertförening och Göteborgs orkesterförening, vilka å andra sidan icke åtnjöte i riksstaten upptagna statsbidrag.

Det syntes nämnden stå klart, att den sakliga grunden för ett bibehållande av den nuvarande uppdelningen av bidrag för olika ändamål i dels anslag å riksstaten och dels lotterimedel borde ligga däri, att vissa icke statliga eller kommunala uppgifter, som ansåges böra tillgodoses med offentliga medel, i förhållande till andra sådana uppgifter intoge en särställning, som medförde att medel för desamma ej borde anvisas å riksstaten utan i annan ordning. Denna särställning kunde bero därpå, att den ifrågavarande uppgiften eller verksamheten, som måhända i och för sig måste anses väl förtjänt av understöd, dock icke kunde sägas vara av den art, att dess tillgodoseende genom skattemedel vore på sin plats. Exempel härpå erbjöde understödandet av musikaliska sammanslutningar, teaterföretag m. m. Särställningen kunde också bero på uppgiftens mera tillfälliga natur, såsom deltagande i eller anordnande av utställningar, uppförande av byggnader för kulturella, icke statliga ändamål m. m.

Vore nämndens nyssnämnda uppfattning om den sakliga grunden för särskiljande mellan anslag å riksstaten och bidrag av lotterimedel riktig, syntes det emellertid vara angeläget, att gränsen mellan de två arterna av bidrag konsekvent upprätthölles, detta framför allt ur den synpunkten, att utgångsläget för budgetbehandlingen av riksstatens anslag till icke statliga ändamål eljest förrycktes. Ett verkligt rättvist vägande mot varandra av

olika anspråk på anslag för likartade ändamål bleve med den nuvarande anordningen synnerligen svårt att genomföra, och det kunde med fog befaras, att det dubbla beviljandet av anslag dels å riksstaten och dels i form av lotterimedel icke ledde till den konsekventa och hårda sparsamhet, som under dåvarande förhållanden vore oundgänglig.

Enligt nämndens mening borde riksstaten i första hand befrias från bidrag dels till utövandet av verksamhet av den estetiska, konstnärliga eller vetenskapliga art, som icke kunde sägas komma en större allmänhet till godo, och dels till täckande av större engångskostnader för ändamål av nyssnämnda eller därmed närstående natur. Å andra sidan borde icke heller bidrag av lotterimedel beviljas för sådana ändamål, som på grund av sin nära anknytning till statliga uppgifter eller eljest hade sin naturliga plats i budgeten. Framför allt syntes det nämnden böra undvikas, att bidrag till samma eller likartade ändamål utginge såväl av vanliga anslagsmedel som av lotterimedel.

I en den 19 oktober 1931 dagtecknad promemoria anförde härefter organisationsnämnden — under hänvisning till vad nämnden i sin förut omfördä skrivelse av samma dag anført rörande principerna för anvisande av statsbidrag genom lotterimedel och då här ifrågavarande ändamål syntes vara ett sådant, som enligt dessa principer hellre borde tillgodoses genom lotterimedel än genom anslag å riksstaten — att nämnden ansåge, att särskilt anslag för berörda ändamål icke borde i riksstaten upptagas.

Under punkt 239 av 1932 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t — sedan dåvarande departementschefen förklarar sig anse, att ifrågavarande understöd allt fortfarande borde beviljas förmedelst anslags anvisande å riksstaten — riksdagen att för ändamålet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 57,000 kronor.

I två vid riksdagen väckta motioner hemställdes, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts berörda förslag. Till stöd härför anfördes, bland annat, att motionärerna i likhet med organisationsnämnden ansåge ifrågavarande ändamål lämpligen böra tillgodoses av lotterimedel.

I skrivelse nr 8 A, punkt 235, anförde riksdagen, att riksdagen — som tillmätte ifrågavarande anslag en icke ringa betydelse ur folkbildnings- och allmänt kulturell synpunkt och därför ansåge det vara av vikt, att medelsbehovet för budgetåret 1932/1933 tryggades genom anslag av riksdagen — bifallit Kungl. Maj:ts förslag. Därest för framtiden Kungl. Maj:t skulle finna mera lämpligt att tillgodose förevarande ändamål genom understöd av lotterimedel, hade emellertid riksdagen intet att erinra häremot.

För budgetåret 1933/1934 äskade Kungl. Maj:t anslag för ändamålet med oförändrat belopp, 57,000 kronor. Riksdagen sänkte emellertid anslaget till 56,500 kronor och anförde därvid bland annat: Riksdagen funne sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag, i vad detsamma avsåge oförändrade understöd åt de tre orkesterföreningarna. Däremot hölle riksdagen före, att det till inspektion av dessa föreningars verksamhet beräknade beloppet, 1,500 kronor,

utan olägenhet torde kunna minskas med 500 kronor till 1,000 kronor. För budgetåret 1934/1935 skulle sålunda ett anslag å tillhoppa 56,500 kronor bliva erforderligt.

För budgetåret 1934/1935 äskades anslag med oförändrat belopp, 56,500 kronor. Vid sin anmälan inför Kungl. Maj:t av berörda anslagsäskande anförde föredragande departementschefen, att anslaget torde böra utgå för budgetåret 1934/1935 med samma belopp som för budgetåret 1933/1934. Vad anginge fördelningen av anslaget till olika orkesterföreningar, torde Kungl. Maj:t, efter verkställd utredning, få därom fatta beslut.

Vad sålunda anförts och hemställt lämnades av riksdagen utan erinran.

Genom beslut den 4 maj 1934 tilldelade Kungl. Maj:t — som den 31 december 1933 beviljat stiftelsen Hälsingborgs konserthus bidrag av lotterimedel å 30,000 kronor för att genom Nordvästra Skånes orkesterförening bedriva orkesterverksamhet — med anledning av en av musikaliska akademien gjord framställning vardera av Gävleborgs läns och Norrköpings orkesterföreningar för budgetåret 1934/1935 dels ett understöd på sedvanliga villkor av 18,500 kronor och dels därutöver ett tillfälligt bidrag av 9,250 kronor. För inspektionsverksamheten ställdes slutligen ett belopp av 1,000 kronor till förfogande.

Departementschefen har under punkt 226 av årets åttonde huvudtitel anført, att förevarande belopp för nästkommande budgetår borde utgå med samma belopp som för det innevarande. Vad anginge anslagets fördelning mellan olika orkesterföreningar torde Kungl. Maj:t, har departementschefen vidare anført, efter närmare utredning få fatta beslut därom.

Utöver det sedan lång tid tillbaka å riksstaten upptagna anslaget till bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, m. m. hava under senare år avsevärda bidrag av lotterimedel utgått för likartade ändamål. I detta hänseende vill utskottet erinra, att för innevarande år av lotterimedel anvisats till Göteborgs orkesterförening 70,000 kronor, till stiftelsen Hälsingborgs konserthus 30,000 kronor och till Stockholms konsertförening 135,000 kronor. Härutöver har till Sveriges orkesterföreningars riksförbund anvisats ett bidrag, likaledes av lotterimedel, av 80,000 kronor. Summan av nu angivna bidrag, 315,000 kronor, torde böra jämföras med det å riksstaten för nästkommande budgetår äskade anslaget å 56,500 kronor.

Nu berörda förhållanden synas utskottet utgöra ett bevis på vad statens organisationsnämnd i skrivelse den 19 oktober 1931 framhållit i fråga om de med det dubbla beviljandet av anslag dels å riksstaten och dels i form av lotterimedel förenade olägenheterna. Utgångsläget för budgetbehandlingen av riksstatens anslag till icke statliga ändamål kan härigenom lätt förryckas, och ett verkligt rättvist vägande mot varandra av olika anspråk på anslag för likartade ändamål blir med en dylik anordning synnerligen svårt att genomföra.

Utskottet finner det ofrånkomligt, att nu berörda fråga bringas till en lös-

ning. Härför äro givetvis flera utvägar tänkbara. Den närmast till hands liggande synes onekligen vara, att samtliga bidrag från det allmänna till här ifrågavarande ändamål framdeles utgå av lotterimedel, av vilka redan den vida övervägande delen av bidragen bestrides. Vidare kan tänkas, att — i samband med äskande av anslag å riksstaten för ändamål, för vilka jämväl lotterimedel ställas till förfogande — redogörelse lämnas för berörda lotterimedel. Nu avgivna synpunkter böra enligt utskottets förmenande tagas under övervägande, innan framställning om fortsatt anslag för här ifrågavarande ändamål eventuellt förelägges riksdagen.

I fråga om det för nästkommande budgetår under åttonde huvudtiteln äskade anslaget å 56,500 kronor vill utskottet slutligen framhålla följande.

Enligt av utskottet införskaffad utredning är den ekonomiska situationen bekymmersam för de båda orkesterföreningar, vilka under innevarande budgetår åtnjuta bidrag från här ifrågavarande anslag. Med hänsyn härtill har utskottet icke ansett sig böra motsätta sig, att statsbidrag till en var av berörda föreningar jämväl för nästkommande budgetår må utgå med samma belopp som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 maj 1934 för innevarande budgetår eller 27,750 kronor. Utskottet vill emellertid understryka, att detta utskottets tillstyrkande icke får anses innebära ett ställningstagande från utskottets sida till frågan om det belopp, som för framtiden kan böra utgå för ändamålet; denna fråga bör enligt utskottets mening prövas först sedan de av utskottet i det föregående antydda övervägandena ägt rum.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, m. m.* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av 56,500 kronor.

Stockholm den 26 april 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Bergqvist*, *Oscar Olsson*, *Svensson* i Kompersmålå, *Asplund*, *Borell*, *Wallis*, *Gustafsson* i Benestad, *Bergström* och *Nilsson* i Fredriksfält, samt
från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Magnusson* i Skövde, *Jansson*, *Strindlund*, *Holmgren*, *Andersson* i Höör, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Ward*, *Holmdahl*, *Högström* och *Danielsson*.

Reservation

av herrar *Strindlund* och *Svensson* i Grönvik.